

A SZERZŐHÖZ

*Ha erkölcsös és nyájas intelemenben,
ó Cervantes, buzgólkodik a tollad,
a pallérozott szók az olvasókat
tán elringatják a festett egekben;
nézzék meg jobban, mert művészetedben
hazugságból igazság érce olvad,
és lángja minden embert arra mozgat,
hogy csak a jóra, hasznosra figyeljen.
Az idő bőkezűn emlékezik majd
művedre, mert bár alakja csekély, de
benne a végletek esszenciája.
Ahonnan dicsőséged lombokat hajt:
egyfelől tollad buzgó ügyessége,
másrészt Lemos gróf kegyes grandezája.*

Alcañizes márkí

*Emlékét naggyá avatta
leleményes Daedalusnak
híre a labirintusnak,
e páratlan ritka munka;
ha neved elérné majd a
szörnyes Kréta szigetét:
fogna bronzot, ecsetet,
mert más honban, más vidéken,
tucat labirintusban sem
lel ily tehetségeset.*

*És ha az örök természet
változatosságai,
gyönyörei, bájai
öltének még több szépséget:
ünnepeljük most evégett
Cervantest, a víg ravaszt,
e virágbontó tavaszt,
kinek változatossága
a gyors hírnév útját járja
és csodálatot fakaszt.*

Fernando Bermúdez Carvajal

*Hajlékotok hagyjátok el, ti sellők,
hol kristály bútorok simulnak árnyba,
s rájuk borúl a könnyű habok árja,
s hol korallok fonódnak, mint a felhők.
Ó keljetek, ti érintetlen erdők
s bűvös ligetek nagy sereg driádja!
s ti, híres múzsák csodált társasága,
hagyjátok a forrást, a szétszökellőt!
Mind hozzatok egy-egy eleven ágat
a fáról, hol az átváltozott Daphne
az istent elküldé, hiába kérte.
Mert most, ha nem is Apollo királynak,
babért kötözünk, koszorút övezve
Miguel de Cervantes dicső fejére.*

Don Fernando de Lodeña

AZ OLVASÓHOZ

UDVARI NEMES EMBER!

*E fabulákat hüvelyezve sorra,
ha titkukat szemed elé kitárod,
foglatukban láthatsz igazságot,
mely maskarát hord mulattatásodra.
Jeles Cervantes, édest ildomosba
oltván, jól érted az ember-világot:
mi testnek kellemes, léleknek áldott,
fűszeresen terül az asztalunkra.
Filozófia s morál doktrínája,
dús és díszes vagy ilyen öltözékben,
és nem lesz, aki gúnyt űzzön belőled.
Ha most is társtalan maradsz: ne várd a
halandó fajtól, hogy egyszer megértsen
és méltányolja nagyságod s erényed.*

Juan de Solís Mejía

(Weöres Sándor fordítása)

Példás elbeszélések

Miguel de Cervantes Saavedra

Tartalom

Ajánlás

Előszó

A szerzőhöz

Az olvasóhoz

A cigánylány

Az önzetlen szerető

Rinconete és Cortadillo

Az angol-spanyol kisasszony

Az üvegdiák

A vér hatalma

A szerelemföltő aggastyán

A nevezetes mosogatólány

A két leány

Cornelia

Csalárd házasság Az ál-nagynéni

Előszó

Kedves olvasóm, szívesen kibújtam volna a kötelesség alól, hogy ezt az előszót megírjam. A Don Quijote elé tett előszóval, nem volt olyan szerencsém, hogy kedvem legyen még eggyel próbálkozni. A bűnös ebben egyik barátom a sok közül, akiket életem folyamán inkább körülményeim, mint szellemem révén szereztem. Ez a barátom elintézhette volna, hogy szokás és hagyomány szerint a könyv első oldalára odateszi az én arcomat fába vagy rézbe metszve, a híres don Juan de Jáuregui adhatott volna neki képet. Ezzel kielégítette volna az én hiúságomat csakúgy, mint azoknak a kíváncsiságát, akik tudni szeretnék, milyen az arca és az alakja annak, aki ezekkel a történetekkel kimerészkedik állni a világ szeme elé. Barátom odaírhatta volna a kép alá: "Akit itt láttok, hosszúkás arccal, gesztenyeszínű hajjal, sima és nyílt homlokkal, élénk szemmel, görbe, bár arányos orral, ezüstös szakállal - húsz évvel ezelőtt arany volt - nagy bajusszal, kicsiny szájjal, fogatlanul - mert már csak hat foga van és azok is rossz állapotban, szerteszét dobálva, semmi kapcsolatban egymással - közepes, nem túl nagy és nem is kicsi termettel, inkább fehér, mint sötétes arcszínnel, kissé hajlott vállal és nem nagyon fürgé lábbal; egyszóval ez a képmás a Galatea és a Don Quijote de la Mancha szerzőjéé, aki megírta a Parnasszusi utazást, a perugiai Cesare Caporalit utánozva és más munkákat, amelyek a szerző neve nélkül terjedtek el. Neve Miguel de Cervantes Saavedra; sok éven át katona volt, hatodfél esztendőn keresztül pedig hadifogoly, megtanulta hát, hogy a balsorsot türelemmel kell viselnünk. A lepantói tengeri csatában egy puskalövés következtében elvesztette a bal karját és ezt a sebet, ha csúf is, szépnek tartja, mert a legemlékezetesebb és legnagyobb szerűbb alkalommal szerezte, melyet az elmúlt századok láttak és a következők látni fognak; akkor, amikor a boldog emlékezetű V. Károly, a harci villám fiának győzedelmes lobogója alatt küzdött." Ha pedig ez a barátom, akire panaszkodom, nem tudna semmi mást felhozni a dicséretemre, én írnék saját magamra két tucatnyi dicshimnusz, és ha névtelenül nyilvánosságra hoznám őket, növelném hírnevemet és elismerést szereznék szellememnek. Mert örülség azt képzelni, hogy a dicshimnuszok mindig pontosan az igazságot mondják: a dicséret, csakúgy, mint a gáncs, sohasem megbízható és mindig túllő a célon. Minthogy azonban erre már nincs alkalmam és most itt állok arckép és magasztalás nélkül, kénytelen vagyok a saját nyelvemet használni; ez, ha hebeg is, még elmondhat néhány, talán hasznos igazságot.

Meg kell mondanom neked, nyájas olvasó, hogy ezekből az elbeszélésekből nem lehet holmi csirkeaprólékot csinálni: nincs bennük se láb, se fej, se belső rész, se semmi hasonló. Ha egyik-másikban akad is szerelmi bonyodalom, az mind annyira érényes, a józan észnek és a keresztény szellemnek megfelelő, hogy olvasásuk nem fog rossz gondolatot kelteni se a könnyelmű, se az óvatos emberben. Címül azt adtam, hogy Példás elbeszélések, mert ha jól megnézed, nincs köztük egy sem, melyből ne lehetne valami hasznos tanulságot levonni. Nem akarok erre bővebben kitérni, különben megmutatnám, mennyi íze és erkölce van valamennyinek együtt és külön-külön is.

Szándékom az volt, hogy országunkban olyan játékasztalt állítsak fel, amellyel mindenki

elszórakozhat, anélkül, hogy ártalmára lenne; mert a tisztességes és kellemes szórakozás inkább használ, mint árt. Mert nem vagyunk állandóan a templomban, sem a tudomány csarnokaiban, és nem foglalkozunk egész nap üzleti ügyeinkkel, bármily fontosak is azok; vannak a pihenésnek is órái, mikor a fáradt szellem nyugalmat keres: ezért ültetnek fasorokat, keresik a forrásokat, ezért egyengetik a domboldalakat és ezért ápolják a kerteket olyan gonddal. Kimondom kereken: ha valamilyen módon rájönnék, hogy ezeknek az elbeszéléseknek az olvasása bárkit rossz gondolatokra vagy szándékokra bírhat, inkább levágnám a kezét, amely megírta, mint hogy napvilágra hozzam őket. Már nem vagyok abban a korban, amikor gúnyt űzhetek a túlvilági életből; hatvanötödik évemben járok, és kezem munkájából élek.

Azért vállalkoztam erre a munkára, mert hajlamom erre vitt, és mert tudtommal én vagyok az első, aki spanyol nyelven elbeszéléseket írt. A sok elbeszélés, amelyet spanyolul kinyomatnak, mind fordítás idegen nyelvből, ezek azonban eredetiek, nem utánzatok és nem is lopottak: szellemekben fogantak, tollam által születtek és most a nyomtatás révén gyarapodnak.

Ezután, ha addig élek, megírom Persiles kalandjait, ez a könyv versenyre merészel kelni Héliodórosszal, ha merészségében nem lesz is eszeveszett; előbb azonban látni fogod, mégpedig rövidesen Don Quijote további kalandjait és Sancho Panza mókáit, azután pedig A kert heteit. A magam gyöngye erejéhez képest sokat ígérek; de ki tehet zablát a vágyakra? Azt azonban vedd figyelembe, hogy ha volt bátorságom ezeket az elbeszéléseket a nagy Lemos grófnak ajánlanom, bizonyosan van valami rejtett érdemük!

Nem mondok többet, csak annyit, hogy az ég óvjon, nekem pedig adjon türelmet, hogy jól viseljem el mindazt a rosszat, amit jó néhány kifent elménc mondani fog rám. Isten veled!

Madrid, 1613. július 13.

<http://mek.oszk.hu/06800/06817/#>